

УДК 004.775.005.44-042.3.378.94

Роман Павлюк

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: СИСТЕМА ВПЛИВІВ НА ВИЩУ ОСВІТУ УКРАЇНИ

А Розглянута система формування, розвитку та впливів понять інформаційного суспільства й глобалізації на вищу освіту в Україні. Досліджена структура інформаційного суспільства, глобалізаційні соціальні процеси, сучасні системи інформаційно-комунікаційних технологій та їхня роль і значення у формуванні особистості нового покоління. Крім того, визначені сучасні тенденції розвитку неперервної освіти, самоосвіти та самоорганізації.

Ключові слова: глобалізація, інформатизація, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційне суспільство, неперервна освіта, самоосвіта, самоорганізація, вища освіта.

Роман Павлюк. Информационное общество и глобализация: система влияния на высшее образование Украины.

А Рассмотрена система формирования, развития и влияния понятий информационного общества и глобализации на высшее образование в Украине. Исследована структура информационного общества, глобализационные социальные процессы, современные системы информационно-коммуникационных технологий и их значение и роль в формировании личности нового поколения. Кроме того, обозначены современные тенденции развития непрерывного образования, самообразования и самоорганизации.

Ключевые слова: глобализация, информатизация, информационно-коммуникационные технологии, информационное общество, непрерывное образование, самообразование, самоорганизация, высшее образование.

Roman Pavlyuk. Information Society and Globalization: the system of their impact on the higher education in Ukraine.

S The system of forming, development and impact of information society and globalization on the higher education in Ukraine is considered. The structure of information society, global social processes, and modern information communication technologies and their influence and meaning in the process of forming of the new generation's personality are researched. Modern tendencies of the development of lifelong education, self-education and self-organization are given, too.

Key words: globalization, informatization, information and communication technologies, information society, lifelong education, self-education, self-organization, higher education.

Актуальність і доцільність дослідження. Кінець ХХ ст. вивів комунікаційні процеси на новий рівень. Робота з інформацією стала однією з виробничих сил суспільства. Для групи розвинених країн, які входять до організації економічного співробітництва і розвитку, темпи зростання економіки залежать від підтримки і розширення глобальної бази знань, що стала можливим в умовах інформаційного суспільства. Сьогодні ці країни розвивають свою економічну міць, ґрунтуючись на знаннях, створюють мільйони робочих місць, пов'язаних із використанням новітніх технологій.

Інформаційна революція радикально змінила інструментальну основу, способи та технології передачі, зберігання інформації, кардинально збільшила об'єми інформації, яка є доступною активній частині населення планети. Під зростаючим пресингом цієї революції світ вступає до інформаційного віку. Формується планетарне інформаційне суспільство. Швидкими темпами зростають інформаційні потоки, для обробки яких збільшується кількість комп'ютерів, створюються інформаційні мережі. З'явився вільний ринок ЗМІ. Швидко розвиваються традиційні і створюються нові інформаційні технології, розширюються вікна у міжнародний інформаційний ринок. Формується індустрія інформаційних технологій, що обслуговує ринок розваг,

сферу домашніх послуг (оплата рахунків, замовлення продуктів тощо).

У інформаційному соціумі рівень життя, характер праці та відпочинку, система освіти та ринок безпосередньо відчувають на собі зростаючий вплив індустрії інформації та знань. Капітал та праця як основа індустріального суспільства тут поступаються місцем інформації та знанням, а зростаючий вплив індустрії інформаційних і телекомунікаційних технологій на всі сфери життєдіяльності техногенного суспільства тягне за собою заміну соціальних класів недиференційованими «інформаційними співтовариствами».

Аналіз основних досліджень і публікацій. Концепцію інформаційного суспільства розробляли Д. Белл, З. Бжезинський, Й. Масуда, Ф. Машлуп, Т. Стоуньєр, О. Тоффлер, Ю. Хайяші та ін. Вони обґрунтували думку, що основним ресурсом подальшого розвитку суспільства стануть знання та інформація. Проблему розбудови інформаційного суспільства в Україні розглядають В. Биков, М. Згуровський, Я. Жаліло, А. Колодюк, Г. Почепцов та ін.

Метою нашого дослідження є аналіз сучасних концепцій науковців з приводу їхнього трактування поняття сучасного інформаційного суспільства, впливу глобалізаційних процесів на розвиток сучасних інфор-

маційно-комунікаційних технологій та їхню роль у сучасній системі вищої педагогічної світи.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне середовище сучасного суспільства – це галузь соціальної діяльності суб'єктів, яка пов'язана зі створенням, зберіганням, перетворенням і споживанням інформації. Вона включає в себе знакове середовище соціуму, яке оточує людей в інформаційному суспільстві. Ззовні це середовище є спонтанно збільшуваною «гробницею» комп'ютерних і телематичних систем глобальної комунікації, яка оточує індивіда цього соціуму і, або спричиняє на нього вплив, або відчуває з його боку ті чи інші впливи. Ця «гробниця» інформаційних систем, що використовують засоби обчислювальної техніки і які взаємодіють один з одним засобами комунікаційних каналів, як правило, позначається терміном «інформаційна мережа». Парадигмальним прикладом таких мереж є Інтернет, який, будучи самоорганізуючою системою, багато в чому «повторює» еволюцію соціальних систем. Основне призначення Інтернету – організація оптимальних умов для інформаційної взаємодії між користувачами у соціально-інформаційному просторі при вирішенні життєво важливих завдань соціуму. Тут соціальні взаємодії відбуваються шляхом обміну інформацією.

Однак при детальнішому осмисленні Інтернету, при якому він розуміється як прототип глобальних інформаційних мереж майбутніх планетарних соціумів, він стає випадковим артефактом, не побічним, підручним засобом глобального ринку, а дечим доленоснішим, ніж цей ринок. Адже справа не тільки в прагматично-утилітарному використанні Інтернету. Він є найвпливовішою реальією нашого часу, яка сьогодні повинна розумітися як провісниця незмірної кількості глобальних інформаційних мереж. Сучасні дослідники павутини подібних мереж розмірковують про те, який саме вплив можуть справляти такі мережі на еволюціонуючу планетарну цивілізацію [11, с. 231].

У формуванні цього образу важливу роль відіграють технології, які позначаються термінами «hi-hume» та «hi-tech» [11, с. 232].

Терміни «hi-hume» та «hi-tech» означають два типи технологій, які використовуються людством у процесі самовиробництва себе у світі. Об'єктом «hi-tech»-технологій є зовнішній світ, фізичний космос, макрокосм. Об'єктом «hi-hume»-технологій є людина у повноті його вимірів, тобто мікркосм, який охоплює світ людських генів, людський геном, генокод, тілесність, людську нейросистему. За умови вищевказаного, легко зрозуміти, чому другу категорію технологій визначають терміном «гуманотехнології».

Загалом, можна зробити висновок, що інформаційно-гуманітарна революція і каталізуюча нею практика використання технологій суперавтоматизованих просторів несуть у собі потенційні загрози вільному розвитку людської вітальності, імунної системи суспільства, індивідуальної і колективної свободи. Вони наближають техногенне суспільство до неоднозначно передбачуваного наукоємного майбутнього, а не до стану екзистенційної нестабільності, невизначеності, негарантованості до того суспільства, яке після Ульріха Бека називають глобалізуючим «суспільством ризиків» [11, с. 249].

Сучасні соціологи і політологи по-різному відповідають на питання про місце інформаційного суспільства в історії людства. Одні вважають, що поняття «інформаційне суспільство» і «постіндустріальне суспільство» є синонімами. Інші розглядають «інформаційне суспільство» як різновид постіндустріального. Треті вважають

інформаційне суспільство одним із етапів розвитку постіндустріального суспільства. Четверті виводять його за рамки постіндустріального і розглядають як етап, який приходить, щоб змінити його. Незважаючи на розбіжності, всі вчені єдині в тому, що мова йде про новий етап цивілізаційного розвитку [2, с. 52].

Інформаційне суспільство – це комплексне поняття, що складається з різноманітних аспектів політичної, соціальної, економічної та гуманітарної природи, якому властива висока динаміка росту. Суть концепції інформаційного суспільства полягає в тому, що першорядного значення в розвитку всіх суспільних сфер набувають знання, інформація та інтелектуальний потенціал людини. Поняття виникло на початку 90-х років ХХ ст. Основними об'єктивними факторами його появи було різке зростання ролі знань та інформації, які стають важливим стратегічним ресурсом суспільства. Прискорений розвиток високотехнологічних галузей економіки, широкий доступ громадян до інформації, освіти, культурних надбань, можливостей роботи і спілкування, завдяки бурхливому розвитку і потужним можливостям інформаційно-комунікаційних технологій [3, с. 363].

Метою інформаційного суспільства є комплексний та органічний розвиток людини, створення умов для її духовного й розумового збагачення, нарощування людського капіталу як основи розвитку політичної, соціальної, економічної, гуманітарної, культурної тощо сфер суспільного життя, насамперед в інтересах підвищення добробуту громадян, ефективності економіки та зміцнення державності [3, с. 364].

В Україні дослідженням проблеми розвитку інформаційного суспільства займається значна кількість фахівців, зокрема С. Азаров, А. Колодюк, В. Лисицький та ін., які розробили низку інформаційно-аналітичних матеріалів.

На думку Н. Парафійник, інформаційне суспільство – це суспільство, де процес комп'ютеризації дає людям доступ до надійних джерел інформації, позбавляє їх від рутинної роботи, забезпечує високий рівень автоматизації виробництва [2, с. 53].

Якщо говорити про розвиток інформаційного суспільства в Україні, то на думку вчених, це питання є досить суперечливим. З одного боку Україна має один із найбільших у світі індексів освіченості, великий науковий потенціал, з іншого – належить до країн з низькою технологічною промисловістю та слабкорозвинутою інфраструктурою. Технічний рівень і масштаби зростання інфраструктури в Україні залишаються значно нижчими, порівняно з європейськими показниками. Зокрема рівень охоплення соціальними телефонними лініями зв'язку в країні – 30%, у Європі – 40%, мобільною телефонією в Україні 5,5%, в Європі – 50%, Інтернет в Україні 4,5%, в Європі – 36% [4, с. 107–108]. Щодо охоплення населення України Інтернетом, то 55% українських споживачів проживає в Києві, ще одна третина (29%) припадає на жителів міст Одеси, Дніпропетровська, Донецька, Харкова, Львова, Запоріжжя. Кількість жителів сільської місцевості, що є користувачами Інтернет, дуже мізерна [4, с. 110]. Варто зазначити, що розвиток українського сегменту мобільного зв'язку, зокрема Інтернету, впродовж останніх років характеризується стабільним зростанням.

В Україні створені й активно працюють недержавні організації, які спрямовують свою діяльність на розвиток інформаційного суспільства в країні: Асоціація комп'ютерних клубів України, Асоціація «Україна – розвиток через Інтернет», Асоціація учасників рин-

ку безкадрових мереж передачі даних, Всеукраїнська громадська організація «Інформаційне Суспільство України», громадська організація «Українська Інтернет спільнота», Фонд «Інформаційне Суспільство України», громадська організація «Інтерньюз-Україна», Інститут Інформаційного Суспільства, Інтернет Асоціація України, Прайвес Україна тощо.

Змалювати картину інформаційних процесів в Україні доречно такими штрихами: спочатку досить швидко зростання телефонії, на базі якої формується доступ до Інтернету, але комп'ютеризація проходить дещо мляво, що дозволило західним експертам на порозі XXI ст. віднести Україну на 100-те місце за кількістю комп'ютерів на тисячу населення. Проте поступово процес набуває стрибкоподібного темпу розвитку: утворення TV-мережі кабельного, супутникового транслявання, впровадження виділених ліній Інтернету, вільне сприймання інформації, певних зразків культурних надбань новин; поширення DVD програвачів, які підсилюють або витісняють – залежно від обставин – TV-мережу. Формуються периферійні центри, в яких першочергово відбувається поширення як інформаційних технологій, так і самої інформації. Це, так би мовити, «регіональні столиці», від яких розходяться хвилі інформаційного супроводу подій. Тобто, на думку В. Рябокляча, немає цілісного і суцільного «інформаційного поля» суспільства, є точки концентрації і є точки слабого інформаційного покриття. Це і є наслідок перебудови, що затяглась майже на 20 років, і економічного провалу, і хаосу політичних ігрищ, що призводить до стабільної нестабільності, карикатурності [2, с. 58].

Широке застосування інформаційних технологій призводить до нової стратифікації суспільства – інформаційно багатих і інформаційно бідних (розвинені тощо). Варто враховувати, що 80% обсягу інформації і інформаційних продуктів створюються англійською мовою, але 75% населення її не знають [4, с. 109].

Загалом розвиток інформаційних процесів носить глобалізаційний характер. Разом із тим, не існує єдиної ідеальної моделі розвитку інформаційного суспільства. Незважаючи на глобальність цього явища, кожна країна здійснює поступ у такому напрямі власним неповторним шляхом. Країни світу сьогодні перебувають на різних етапах розроблювання та втілення своїх стратегій розвитку інформаційного суспільства. Вектор нашої країни на створення інформаційного суспільства є очевидним. Україна належить до країн, у яких розвиток інформаційного суспільства лише починається.

У зв'язку з широким упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій і розвитком інформаційного суспільства, комп'ютер стає ефективним засобом комунікації особистості як з усім світом, так і з найближчим оточенням, тобто комп'ютер забезпечує «контакти учня з живими людьми» [15, с. 64], включаючи і представників інших культур і носіїв іноземних мов. Прикладом цього є міжкультурне спілкування в мережі Інтернет, коли учень покращує та розвиває свої навички комунікації та писемного мовлення. На уроках іноземної мови використання Інтернет-сайтів також є доцільним. При чому вчитель може використовувати не тільки сайти суто навчальної спрямованості, а також рекламні сайти (інтернет-сайти готелів, ресторанів, навчальних закладів тощо). На думку українського фахівця О. Скубашевської, використання оригінальних Інтернет-сайтів є додатковим мотиваційним стимулом, сприяє максимізації лінгвістичної та екстралінгвістичної компетенції [13, с. 47]. Застосування сучасних інформаційних техноло-

гій при навчанні іноземної мови не тільки не є загрозою для гуманістичної спрямованості освіти, але й виступає адекватною відповіддю на виклики полікультурної соціальної реальності.

Полікультурне виховання особистості є на часі. Досить великої уваги приділяється вченими для розробки та конкретизації полікультурності у системі інформаційного суспільства. В основі полікультурного компоненту міжкультурної комунікації лежить усвідомлення зв'язків між «світом походження» та «світом спільноти, мову якої вивчаєш». Міжкультурна свідомість здатна поєднати обидві мови та культури в єдиний контекст, що є необхідною умовою орієнтації в межах сучасного суспільства, яке знаходиться на перехресті процесів глобалізації та полікультурізації.

Хоча деякі дослідники говорять про те, що політика мультикультурної освіти не тільки не виконує завдання формування толерантної особистості, але й підтримує існування культурних бар'єрів між різними етносоціальними групами (наприклад, у США) [8, с. 187]. Проте це твердження є дуже дискусійним. При полікультурному вихованні учнів важливу роль відіграє інтеркультурна комунікація – особливий тип культури, який характеризується адекватним взаєморозумінням людей, які належать до різних національних культур, інтеркультурною компетенцією, толерантністю, емпатією особистості та міжнаціональною злагодою [14, с. 99]. Через вивчення іноземної мови відбувається усвідомлення приналежності власної культури до єдиного загальноєвропейського простору. Отже, метою мовної політики Ради Європи є збереження і примноження багатой спадщини у вигляді мовного і культурного різноманіття, що, по суті, є поглибленням гуманістичних тенденцій у суспільстві.

Сьогодні інформаційне суспільство продовжує розглядатись як технологічна перспектива впровадження інформаційних та ІКТ, суспільні орієнтири якої визначаються іншими концепціями суспільного розвитку, насамперед сталого розвитку.

Очевидно, що збереження стереотипів у витлумаченні інформаційного суспільства є однією з основних причин, з яких інформаційне суспільство не може й досі здобути статус визначальної, інтегруючої спільної стратегії. Становлення інформаційного суспільства призвело до загальної комп'ютеризації і введення інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес.

Можна погодитись із В. Хомичем, що нині уявлення про навчання як про часопроведення у шкільних класах і студентських аудиторіях змінилось. Завдячуючи комп'ютерним телекомунікаціям, на ринкові пропозиції освітніх послуг з'явилися нові заклади: віртуальні навчальні середовища, веб-технології, системи дистанційного навчання [16, с. 79–80].

Головною тенденцією, яка обумовлена активним впливом засобів комунікації та сучасних інформаційних технологій на освіту, є тенденція поступового переходу від класичного вербального способу засвоєння знань до нового – аудіовізуального. В. Кремень підкреслює, що необхідність комп'ютеризації та інформатизації освіти значною мірою обумовлена тим, що вони вводять людину до сучасного інформаційного простору і забезпечують постійне перебування у ньому. Використовуючи тільки традиційний спосіб передачі знань за допомогою друкованого слова, в умовах блискавичного розповсюдження знань виконати цю функцію вже майже неможливо [7, с. 5].

Сьогодні українське суспільство активно входить у інформаційний простір планети. Україна намагається до-

лучитися до розвитку освіти на інформаційних засадах. З цією метою МОН України та НАН України розробили і поступово втілюють Програму «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і науці». Реалізація цієї програми буде сприяти підвищенню інформаційної культури суспільства і ефективності державного управління навчально-освітнім комплексом за рахунок введення і масового розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій [11, с. 269].

Нові ІКТ дозволяють забезпечити реалізацію головної стратегічного напрямку у розвитку освіти XXI ст. – його фундаменталізацію. Необхідність у реформуванні сучасної системи освіти обумовлена саме невідповідністю базових знань, умінь в освітньому процесі, й новій картині світу та стилі сучасного життя. Сьогодні пріоритетною метою є «модернізація змісту освіти, відповідно до новітніх досягнень сучасної науки, культури та соціальної практики» [9, с. 8]. Фундаменталізація передбачає орієнтацію освіти на новітні наукові відкриття, інтегровану інформацію, що будуть сприяти впливу глибинних, сутнісних основ і зв'язків між різноманітними процесами в природі, соціумі та світі людини; цілісність, яка реалізується шляхом введення в систему освіти єдиних циклів фундаментальних дисциплін, об'єднаних на основі принципу міждисциплінарності і загальної цільової функції; інноваційні педагогічні технології.

Забезпечити фундаменталізацію знань освіти допоможе розвиток системи неперервної освіти. Це ще один із сучасних пріоритетів, який обумовлений переходом до інформаційного суспільства. Мова йде про трансформацію формули «освіта на все життя» на формулу «освіта через все життя» або «освіта впродовж життя». Неперервну освіту правомірно розглядати як унікальний механізм виживання людини та суспільства в інформаційному світі, світі новітніх високих технологій і пов'язаних з ними сучасних ризиків. Розвиток системи неперервної освіти і освіти впродовж життя визначено першоступеневим напрямом державної освітньої політики в Національній доктрині розвитку освіти [12].

Неперервна освіта передбачає, що людина навчається постійно, здобуваючи впродовж життя нові знання разом з умінням реагувати на зміни в суспільстві і світі в цілому. На думку В. Кізіми, завдячуючи такій переорієнтації освіти, вона забезпечить можливості й уміння повноцінної життєдіяльності у ситуації постійних змін дійсності і відповідно до неї та розвитком й реалізацією власних можливостей володіти методологією зміни пріоритетів, «переозброєння» свого знання і оптимального прийняття гармонізуючих рішень і поведінки у змінному середовищі [6, с. 29].

На думку О. Наумкіної, одним із центральних принципів неперервної освіти є принцип самоорганізації. Самоосвіта в інформаційному суспільстві набуває особливого значення, оскільки інформаційні технології відкривають широкі можливості і перспективи для процесу самостійного оволодіння знаннями. Це обумовлює принципово нове розуміння місця та ролі даного процесу в освітньому просторі інформаційного суспільства. Тому у новій освітній моделі центр уваги переноситься з освіти на самоосвіту, з навчання на самонавчання, з організації на самоорганізацію [11, с. 273].

У інформаційному суспільстві самоосвіта відіграє важливу роль, оскільки вона є засобом, який здатен вирішити протиріччя між непевністю процесів швидкої зміни у галузі техніки та технологій і необхідністю відповідного рівня освіченості й кваліфікації особистості.

У педагогічному словнику С. Гончаренка подається визначення самоосвіти як освіти, що накопичує у процесі самостійної діяльності без проходження систематичного курсу у стаціонарному навчальному закладі. Самоосвіта є невід'ємною частиною систематичного навчання у стаціонарних закладах, сприяючи поглибленню, розширенню і міцнішому засвоєнню знань [1, с. 376].

Самоосвіта як важливий елемент системи неперервної освіти закладає основи для фундаментальної підготовки спеціалістів XXI ст., забезпечує універсальність і мобільність використання отриманих професійних і соціокультурних знань і навичок, а також стимулює у них потребу в саморозвитку, оволодіння творчим стилем життя. Виходячи з того, що самоосвіта у подальшому буде відігравати головну роль у процесі постійного самовдосконалення людини інформаційного суспільства, основним завданням сучасної системи освіти буде психологічна підготовка людини до самостійного поглиблення та поновлення знань. Якщо людину не навчити цьому, то вона опиниться не готовою до жорсткої конкуренції на швидкоплинному ринковій праці. Відповідно до пріоритетних завдань сучасної освіти є формування у людини потреби, бажання та звички до самоосвіти [11, с. 275].

Розглядаючи проблеми самоосвіти в умовах інформаційного суспільства, не можна не згадати про протиріччя природи самоосвіти. З одного боку, цей вид діяльності є найдемократичнішим. Це виявляється у можливості власного вибору суб'єктом необхідної інформації, знання, місця, а також часу, темпу самоосвіти. З іншого – самоосвіта не є дійсно вільною у тому сенсі, що існує контроль над інформаційними мережами. З цього приводу М. Кастельє відзначає, що ціна включення до системи – це адаптація до її логіки, мови, точки входу, кодування і декодування. Тому важливим є розвиток багатовузлової, горизонтальної мережі комунікації типу Інтернет замість мультимедіасистем із центральною диспетчерською, як у конфігурації «відео на замовлення». Будування бар'єрів на шляху входу в цю комунікаційну систему і створення паролів для циркуляції та розповсюдження повідомлень через систему є вирішальною подією культурної боротьби за нове суспільство, результати якої визначають долю символічно опосередкованих конфліктів, які можуть виникнути у новому історичному середовищі [5, с. 353].

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Актуальність дослідження інформатизації суспільства та впливу глобалізаційних процесів на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є на часі та знаходиться у центрі наукових розвідок. Сучасний стан розвитку телекомунікації та комп'ютеризації суспільства висуває всі соціальні процеси на новий рівень. Це, насамперед, стосується й освітнього процесу, а саме навчання та викладання у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації. У цьому контексті студент – майбутній учитель – має все більший спектр доступу до різних джерел отримання навчального матеріалу та інформації.

Проте, незважаючи на широке коло розвідок науковців, залишається спектр не досліджених і не розроблених у достатній мірі питань. Серед них можна назвати науково-методичне обґрунтування впливу глобалізаційних процесів на формування науково, методично грамотної особистості вчителя, його оснащеності сучасними методами та технологіями навчання, формування його власної конкурентоспроможності у насиченому глобалізаційними та інформаційними процесами суспільстві.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Гуманістичний вимір інформаційного суспільства: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конфер. [«Філософські семінари. Випуск 7»] / Мін-во освіти і науки, Полтавський нац. тех. ун-т ім. Ю. Кондратюка. – Полтава: ПолНТУ, 2008. – 155 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Згуровський М. З. Загальні тенденції розвитку / М. З. Згуровський // Інформаційне суспільство. Шлях України. – К., 2004. – С. 104–114.
5. Кастельс М. Інформаційна епоха: економіка, общество и культура / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
6. Кізіма В. Ідея та принципи постнекласичної освіти / В. Кізіма // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 20–30.
7. Кремень В. Підготовка вчителя в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання / В. Кремень // Вища школа. – 2003. – № 1. – С. 3–11.
8. Кропотова Н. В. «Многокультурность» в образовании / Н. В. Кропотова // Человек и христианское мировоззрение [альманах]. – Симферополь, 2005. – Выпуск 10. – С. 184–187.
9. Лукьянец В. С. Наука XXI века: прорыв в новую реальность / В. С. Лукьянец // тези

10. виступів учасників Міжнар. наук. конфер. [«Наука. Синергетика. Освіта»], (22–23 вересня 2005 року). – Суми, 2005. – С. 3–21.
11. Лущенко Е. В. Виртуализация общества как основной информационный аспект глобализации / Е. В. Лущенко // Научный журнал КубГАУ [электронный ресурс]. – Краснодар: КубГАУ, 2005. – № 9 (01). – С. 25–26. – Режим доступа. – http://www.Ej.kubagro.ru/2005/01/02/p02.asp. – Заголовок с экрана.
12. Наука и образование: современные трансформации: монография / Ин-т философии им. Г.С. Сковороды НАН Украины. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2008. – 328 с.
13. Национальна доктрина розвитку освіти України: Затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. №347/2002 / Освіта України. – 2002. – 23 квітня (№33). – С. 4–6.
14. Скубашевська О. Використання ресурсів усевітньої мережі Інтернет на заняттях з розмовної практики англійської мови / О. Скубашевська // Рідна школа. – 2004. – № 7–8 (894–895). – С. 47–48.
15. Солодка А. К. Полікультурне виховання старшокласників на уроках іноземної мови / А. К. Солодка // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 3 (44). – С. 98–108.
16. Сорока О. М. Можливості комп'ютерної допомоги в процесі навчання іноземної мови / О. М. Сорока // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 2 (39). – С. 63–64.
17. Хомич В. Діє програма інформатизації / В. Хомич // Вища освіта України. – 2005. – № 2. – С. 79–81.

УДК 37.018.46

Тетяна Папернова

ІНФОРМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ

Татьяна Папернова. Информатическая компетентность как фактор личностно-профессионального роста педагогов.

А *Рассмотрены структурные компоненты профессиональной компетентности учителя, необходимость формирования информатической компетентности, вопросы использования информационных технологий при организации повышения квалификации учителей для их самообразования и профессионального развития.*

Ключевые слова: профессиональная компетентность, информатическая компетентность, информационно-коммуникационные технологии, повышение квалификации.

Tatiana Papernova. Informatics competence as a factor of personal and professional growth of teachers.

S *The structural components of the professional competence of teachers, the importance of informatics competence forming, some problems of the implementation of the information technology courses for teachers in order to prepare them for self-education and professional development are considered for in this article.*

Key words: professional competence, informatics competence, information and communication technologies, professional development of teachers.

Актуальність проблеми. Інформатизація освіти, яка з кожним роком пришвидшує темпи свого розвитку, призвела до об'єктивних вимог до характеру педагогічної діяльності, ролі та кваліфікації вчителя, адже він має спілкуватися з дітьми нового покоління, більшість з яких, навіть уже в шкільному віці, мають досить розвинені навички роботи із сучасними інформаційними технологіями.

Тому нині особливо гостро відчувається необхідність у підвищенні рівня технологічних навичок учителів, а значить, існує об'єктивна необхідність створення та ефективної роботи системи підготовки вчителя до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній діяльності. Тобто одним із завдань післядипломної педагогічної освіти є формування розуміння, прищеплення знань і відпрацювання навичок учителів щодо використання сучасних технологій при плануванні та прогнозуванні результатів своєї діяльності, при практичному здійсненні свого плану дій, проведенні контролю та аналізі результатів виконаної роботи.

Здатність активно застосовувати інформаційні технології в педагогічній діяльності є проявом і педагогічних здібностей учителя, і його інформатичної компетентності.

Компетентнісний підхід треба розглядати як своєрідну

«відповідь» на проблемну ситуацію в освіті, що виникла внаслідок протиріччя між необхідністю забезпечити новий освітній результат і неможливістю вирішити це завдання традиційним шляхом за рахунок подальшого збільшення обсягу інформації, що підлягає засвоєнню.

Термін «компетентність» у вітчизняній педагогіці в більшості випадків застосовується для відображення досить високого рівня кваліфікації та професіоналізму фахівця.

Професійна компетентність вчителя – це сутнісна характеристика професіоналізму, яка являє собою особистісне утворення, засноване на сукупності фундаментальних спеціальних наукових знань, практичних умінь і навичок, що свідчать про готовність і здібності педагога успішно здійснювати професійно-педагогічну діяльність.

У сучасних умовах особливо виділяється в структурі професійної компетентності вчителя готовність і здатність навчатися самостійно; готовність використовувати нові ідеї та інновації для досягнення мети; знання того, як використовувати сучасні освітні ресурси, тобто компетентності, пов'язані зі зростанням інформатизації суспільства.

Розвиток процесів інформатизації призводить до того, що система підвищення кваліфікації не в змозі «наздогнати» все зростаючий потік інформації. Сьогодні